

Прегледни рад

Примљено: 2. 4. 2014.

UDK 821.163.4 : 7.035

Ревидирана верзија: 14. 1. 2015.

Одобрено за штампу: 23. 11. 2015.

ЈОВАН СТЕРИЈА ПОПОВИЋ – ЈЕДНА ПЕСМА, ЈЕДНО ГОРКО РОДОЉУБЉЕ^а

Снежана Вукадиновић

Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет, Одсек за историју,

Нови Сад, Србија

snezana_vukadinovic@yahoo.com

Апстракт

Аутор рада говори о песми *Даворје на пољу Косову* Јована Стерије Поповића која је репрезентативна и тематски савремена из више разлога. Стеријин песнички говор настаје увек дубоко смишљеном синтезом, од традиционалних слика и мисли потврђеног и познатог важења. На тај начин остварује имперсоналну и универзалну објективност сваког исказа. Анализира се Стеријин песнички поступак, као и историографске поставке и морално-филозофске поруке његове ковске тужбалице.

Кључне речи: *Даворје на пољу Косову*, класицистичко песничство

JOVAN STERIJA POPOVIĆ – ONE SONG, ONE BITTER PATRIOTISM

Abstract

Author of this work talks about the song *Elegy (Lament) on the field of Kosovo* by Jovan Sterija Popović, which is a representative and contemporary thematic for many reasons. The poetic speech of Sterija is always made by deeply considered synthesis, from traditional paintings and thoughts of acknowledged and known validity. By this, he achieves the impersonal and universal objectivity of each statement. The work analyzes Sterija's poetic process as well as historical settings and ethico-sophical messages of his Kosovo lament.

Key words: *Elegy on the field of Kosovo*. classicist poetry

^а Рад је презентован на Међународној научној конференцији ЛИЧНОСТИ ВОЈВОЂАНСКОГ ПРОСТОРА – ВОЈВОЂАНСКИ ПРОСТОР У КОНТЕКСТУ ЕВРОПСКЕ ИСТОРИЈЕ, Бачка Паланка, 23. новембар 2014. године у организацији Одсека за историју Филозофског факултета у Новом Саду.

УВОД

Јован Стерија Поповић (1806–1856) оставио је иза себе обиман и разуђен опус књижевног стваралаштва. Велики српски комедиограф није само узгредно био песник, његово дело у стиху веће је и темељније од многих песника наше књижевности у првој половини деветнаестог века. Тај непресушни извор људске традиције, обожан Стеријином поетском колоратуром, има неку магијску снагу која изнова гони да га још једном осетимо и као читаоци и као тумачи. Стеријина поетика није пуки и конвенционални скуп обичајног класицистичког прегалаштва пишчевог времена. Његова поезија је целовит, јасно усмерен, довршен песнички догађај (Павловић, 1976, стр. 643). Аспект Стеријине поетике је дубоко когнитиван, и као такав, у молском тоналитету, на један својствен начин, стреми ка сажимању општих питања људске историчности. Та емпатија према човеку у циљу свеопштег разумевања света и односа у њему, дала му је за право да гледа свет као чедо муза, а то је свакако његов *spiritus movens et poeticus*. У студији *О поезији и песнику*, Лудвиг Бартел на једном месту каже да је знак распознавања сваког истинског песника јединствено виђење целине. Јован Стерија Поповић је пре свега песник зреле и добро уобличене речи која не јењава, већ тематски и даље остаје актуелна, и као таква, налази пут до савременог читаоца.

Главни извори доктрине класицизма леже у античким реторикама и поетикама, које је млади Стерија проучавао у Темишвару, Будиму, Пешти и Кезмаку (Новаковић, 1907; Tokin, 1956). Бројни европски хуманисти као Данијело, Мађи, Минтурно, Касталветро, Скалигер, Пелетије, Ронсар, Корнеј и други, радили су на ширењу и развијању античких идеја у својим теоријским списима и коментарима (Павић, 1991, стр. 97–106). Антички ауторитети, као што су Аристотел и Хорације, били су Стеријина поетска матрица учења. Хорацијев утицај је нарочито дубок и трајан, јер се код овог писца преплиће књижевно теоријска мисао, тако да је Хорацијев приручник прозван *Песничком уметношћу* био нека врста класицистичке Библије. Баш због овакве оријентације, Стерија није био довољно јасно схваћен као песник, те је у књижевној критици његова песничка делатност остала у сенци, оцењена као мање вредна.

Комплексна класицистичка ерудиција била је потпуно, право, али не и једино опредељење за писца какав је био Јован Стерија Поповић. Постао је један од врлих представника српске културе 19. века. Ране оде на српском и латинском језику, затим преводи са грчког везани за Грчку револуцију из 1825. године, препеви Хорација и Овидија, доказ су Стеријине класицистичке ширине, дакако и познавања других европских књижевности – посебно немачке. Трећи талас класицистичког песништва у српској књижевности окупља се око Стерије, а јавља се у тренутку када класицизам доживљава кризу

(Павић, 1991, стр. 117). И поред различитих утицаја којима је било изложено његово стваралаштво, како поетско тако и прозно, песник није губио везу са предањем античке књижевности. Стеријин поетски израз је последица традиционалних жанровских и стилистичких норми, које посредно или непосредно потичу из антике. А то и јесте она врста стваралачке самосталности и уметничке афирмације за коју се једино и знало у кругу традиционалистичких миметичких теорија песничке уметности – оних које су у естетској теорији и пре-скриптивним школским учењима биле на снази од времена хеленизма, па све до последњих деценија 18. века, у неким срединама чак и до прве деценије 19. века (Флашар, 1989).

ЈЕДИНА ЗБИРКА СТЕРИЈИНИХ ПЕСАМА

Последња Стеријина књига штампана је 1854. године у Новом Саду. То је збирка песама *Даворје*, која садржи по много чему крупску и нарочиту песму *Даворје на пољу Косову*. Поред ове песме у књизи се налази још двадесет и седам оригиналних и девет преведених песама, као и натписи и епиграми. О косовској трагедији говоре и песме: *Спомен Видова дана* и *Српски народ и његова судбина*. Утицај латинских песника је очигледан у његовом скептицизму и стоицизму. Али не треба смести с ума ни друго дејство читања писаца из класичне старине, поготово историјских дела: само читање античке прошлости о некад моћним царствима, као и посматрање рушевина, изазива у човеку мисли о пропадању свега, о пролазности и најтрајнијих творевина историје. Дакле, не само примери римске књижевности, него и сам пример римске историје био је класицистички, подстицао је одређене унутрашње импресије и расположења наших и страних песника те епохе. Време у којем је Стерија стварао је век испуњен свешћу о историји. Песма *Даворје на пољу Косову* испевана је најлепше и може се сматрати врхунцем класицистичке поезије у српској књижевности. Због своје тематске савремености изискује извесну пажњу да се о њој и данас пише.

У преко три стотине стихова, та Стеријина најзначајнија историофска песма осликава трагичну и песимистичну слику о судбини српског народа. Стерија подсећа на појединости из српске историје познате из усменог народног предања и на епизоде из народне историјске легенде које су још уживале углед повесног факта у српској историографији прве половине 19. века: страдање нејаког Уроша, погибија Вукашина Мрњавчевића од руке слуге Николе Арсојевића, косовска клетва, издаја Вука Бранковића, погубљење цара Лазара. Али све ово Стерија не казује ни епски широко, ни у начину и стилу јуначке песме.

*МИСАОНИ И МЕТРИЧКИ ИСКАЗИ У ПЕСМИ ДАВОРЈЕ
НА ПОЉУ КОСОВУ*

Метрички склоп *Даворја на пољу Косову* је посве занимљив. Мирон Флашар запажа да четрнаест обимних строфа песме нису свака у себи троделне само у метричкој, него и у мисаоној равни исказа (Флашар, 1989). Не само да су конкретна казивања у којима се хронолошки осликавају прво раст српске моћи под Немањом и Вукашином, а затим назадовање српске државе после Душана, до косовске катастрофе, а и после ње, дата у редукованој нарацији, често до евокативних назнака, него је и највећи, претежни број таквих историјских података унет, сконцентрисан у средишњу трећину строфе. У пољским тринаестерцима испеван је први део строфичне целине.

Гди је Призрен, славни град.
Гди су царски двори?
Гди Душанов златни век,
Што чудеса створи?
Све прогута Косово
Оде српска слава,
Гди су били градови
Сада расте трава. (Поповић, 1892, стр. 70)

Овај стих негован је код класициста прве генерације. Овако конципирана строфика везује се првим делом за 19. век и традиције српске барокне књижевности. *Даворје на пољу Косову* почиње реторским питањима. Песник је врло добро осетио да унутрашње промишљање, формулисано као питање, подстиче читаоца на размишљање и емотивну комуникацију на релацији наратор – песма – читалац. Тако изражено промишљање добило је на интензитету уверљивости. Неколико примера из античке књижевне праксе потврђују идентичан доживљај. Песник Калин подстиче на бој своје Ефешане:

Докле ћете мировати? Када ће, о младићи, срцем
Вам јекнути јунаштво? Није ли вас суседа срам? (Рас, 1916, стр. 11)

Песник Архилох у једној еподи каже:

Ликамбо, оче, та што сад рече то?
Ко ти тако помути ум? (Рас, 1916, стр. 15)

А Мимнермо своју љубавну елегију започиње:

Да л' живота има, да л' весеља има без
Афродите славне? (Рас, 1916, стр. 60)

Да би постигао јак степен сугестивности, Стерија користи и неколико подврста реторских питања као што су анаценоза¹, еротеза², еперотеза³ и симбулеуза⁴.

Други део строфичне целине писан је у елегијском дистиху, што је нарочита одлика класицистичке струје српског песништва. Стеријина косовска тужбалица, после својих краћих „лирских“ редова, махом уопштено упућује на историјска збивања, највише кроз реторско питање.

Ситнице, хладна водо, куд одоше струје ти јасне,
 Које друга срећа, Немање, гледаш бој?
 Ситнице, тужна водо, ком предаде кржаве струје,
 Кад се борци наши даше за народ на смрт?
 Крваво лице твоје испира росната весна,
 Крвава срца наша тко ће изапрат бол? (Поповић, 1892, стр. 71)

Руковођен наслеђеним формама, најтачније је сместио у језгро строфичних целина метрички облик који жанровски асоцира на тужбалицу, а истовремено дозвољава лирско-епски начин казивања. У чисто елегијском дистиху Стерија пише песме: *Спомен путовања Дунавом, Човек, Деспот Бурађ Бранковић и Година 1848.*

Последњу строфу троделне целине чине римовани осмерци, тачније трохејски симетрични четвороиктусни стихови.

О кончићу златотканом
 Обрће се коло среће,
 Живот човек свој подмеће,
 Да задржи срећу за се.
 Ал сред рада и гордиње
 Иде беда изненада,
 И невољом данас страда,
 Што је јучер силно било. (Поповић, 1892, стр. 70–71)

Ритам ових стихова најављује плим у романтичарског духа. Оваква строфика говори много о Стеријиној стилској позицији, као и позицији других класициста, између барока и романтизма. *Даворје на пољу Косово* је једина Стеријина песма са овако сложенем строфиком, која несумњиво говори да је писао ову песму са великим књижевним амбицијама.

Стеријина редукована песничка наратија нема развијено епско поређење којем је, ипак, место у високом и украшеном стилу. У неколико случајева јасно се држи античких узора. Стерија је веровао у

¹ Питање упућено некој одређеној, стварној или измишљеној особи.

² Питање постављено да се изазове нарочит одговор.

³ Кратко емфатичко питање ради постизања непосредног ефекта.

⁴ Питање којим као да се тражи нечији савет.

грађанску врлину, у родољубље, у ред, умност и добру намеру. Веровао је да би народи помоћу њих могли да живе праведније, достојније, боље. Али он није веровао у победу врлине и мудрости над лудошћу појединца и историје, није био осведочен да народи хоће да слушају разум и да се одрекну разорних страсти и непромишљеног делања. Из сопствене спознаје увиђао је тешку прошлост и садашњост. Страст и порок изјели су Душанову власт, песник то лаконски каже: *гладно* властољубље као *ждерљиво* зија море, од Ситнице *смртне* реке расте започети грех, тамна ноћ са *грозним* лицем, бесни напади као *олуја* убица, свуда се шири црно као *гладних кобаца* облак, влада неслога *кћери адске змије* и несрећа *чедо* страсти, у мужеству јавља се слабост као *крепки, столетни храст* ка *трулежу* наклон носи, итд. Стерија низом метафора оживљава и конкретизује трагичну слику српске прошлости и тиме изазива сложен преплет асоцијација.

Стерија се служи персонификацијом кад год је то могуће. Склоност ка персонификовању апстрактних појмова и стварање алегоричних ликова одлика је својствена античкој реторици. У песми постоји један низ персонификација, који се често користио и у накићеној реторици барока.

Бесна пуста неслого,
Кћери адске змије (Поповић, 1892, стр. 76)

или

Чедо страсти несрећо,
... брза у слепоћи... (Поповић, 1892, стр. 77)

или

Овде Српска мајка лежи,
Од синова убијена... (Поповић, 1892, стр. 77)

Није тешко доказати да овај низ персонификација представља рефлекс античких реторских упутстава. Паралела се може наћи у античким теоријским приручницима који су пресудно утицали на европски књижевни израз. Римски беседник Публије Рутилије Лупус (Publius Rutilius Lupus), из 1. века, наводи пример у чијем генеолошком низу персонификационих појмова средишње место заузима злочин (*facinus*). Лупус сматра да је злочин удружен са окротношћу (*crudelitas*), мајка-похлепа (*avaritia*) са оцем-бесом (*furor*) рађа непријатељство (*inimicitia*), ком појмовно одговара четири детета: завист (*invidia*), злоба (*malitia*), мржња (*odium*) и неслога (*discordia*). Непријатељство опет рађа пропаст итд. На исти начин, код Стерије стоји да свако јунаштво уништава сплетка (*турска коварна сила*) и клетва (*већи су навети нег јунаштва*). Исте примере наводи и Ахил Татије (Achilleus Tatios), грчки ретор из Александрије, из 2. века, у свом софистичком роману *Леукина и Клитофон* (Та ката Λευκιπλεν και Κλειτοφωνα).

Ту налазимо да су глас (φωνή») и оговарање (συκοφαντία) сродна зла, и да је глас кћер клевете (κακοφωνία).

У циљу повезивања мотива, Стерија је остварио одређену емоционалну тоналност лирским паралелизмом, нарочито користећи анафору:

Тамна ноћи поноћна

...

Тамна ноћи тамцата (Поповић, 1892, стр. 74)

По угледу на античка реторска упутства, која нам преноси Квинтилијан (Јелић, 1988, стр. 104), перифразе јутра, вечери, ноћи и годишњих доба представљају стилски украс и најчешће се употребљавају у поезији (Флашар, 1990, стр. 460). Стерија у шестој строфи развија перифразу ноћи, док се у десетој строфи јавља оскудна перифраза годишњих доба (пролеће – јесен – зима). Перифраза ноћи, ситуација и опис, условљени су шаблоном из хеленистичко-римске реторизоване поезије. Код Хомера перифраза вечери и ноћи сасвим је кратка, обухвата пола, а ретко цео хексаметар (Хомер, *Одисеја*, IV,429, 574, XI, 19).

У конкретне формалне константе књижевне традиције спадају музе. За античко схватање, оне нису само део поезије, него и свих важних облика духовног живота (Курцијус, 1996, стр. 315). Стерија у једанаестој строфи помиње једну музу, вероватно мислећи на Клио, која оплакује судбину часних људских дела.

Ах што ума плодови

По праху се влаче,

Што им трага нестане

Зато муза плаче. (Поповић, 1892, стр. 78)

Песма *Даворје на пољу Косову* садржи и неке поступке и мотиве својствене античким писцима. Подсетимо се каталога бродова код Хомера (Хомер, *Илијада*, II). Комедиограф Аристофан (Aristophan) у *Птицама* даје подужи попис птица које чине хор ове комедије, такође и Овидије не може да се отме овом поступку, па даје подужи каталог звериња (Ovidius, *Heroidae*, X)⁵, а и код Клаудија Клаудијана, римског песника из 4. века, налазимо каталог цвећа у митолошком епу *Отмица Прозерпине* (Claudianus, 1969, 234–240). Код Стерије у тринаестој строфичној целини наилазимо на кратко набрајање птица, које је знатно редуковано због метричке шеме.

...слушај грлице глас...

Плачно вижљиви кос...

нежне птичице пој... (Поповић, 1892, стр. 80)

⁵ Аријадна пише писмо Тезеју.

Трагична и дубоко мрачна слика о историјској судбини српских јунака оцртана је у седмој строфи тек у неколико чињеничких назнака, у брзим потезима. Песник овде подсећа на косовску клетву, издају Вука Бранковића и на легендарни Обилићев подвиг. Ова песничка слика, у којој се помиње и Обилићев коњ Ждрал, слика је средњовековне српске величине и катастрофе сачуване у народним предањима. Представа о коби српства, произишлој из невере и неслоге српских велможа, рођена је у епској јуначкој песми. Свему овоме Стерија је додао још једну перспективу која буди везу с античком и старозаветном поезијом.

Сталешки и животни идеал касне антике, средњег века и потоњих векова, заденути су у схеме панегиричне топике. Та реторика носи слику идеалног човека и идеалног пејзажа у поетици. У песми Стерија свесно опструира ову шему и дефинише трагику као основни аспект битисања, онако како влада у античкој трагедији. Наратор спознаје тамну сенку која лебди над тим ведрим светом: зла коб смрти и пропадљивости. Тиме песник пружа сазнање да је биће својим извором и суштином увек и безусловно – трагично биће. Стеријин морал је херојски попут Хераклитовог (Хамваш, 1993, стр. 115–127).

За Стерију је српски народ нејако и немудро дете које брзо заборавља. Читалац, хтео он то или не, саосећа трагику српства, а нарочито парадокс којим се завршава шеста строфична целина.

Напаст шиље Бог народу,
 Да одложи грехе шкодне.
 Ал је јурод наше срце,
 Заборавља лако тугу,
 И невољу т(к)роје другу
 Несмислене бујне ћуди (Поповић, 1892, стр. 74–75)

Песма *Даворје на пољу Косову* интонирана је јаким просветитељским тенденцијама. Песников дух је аналитичан, гномичан, рационалан и критичан. У виду опомена и сентенциозно, Стерија верно и живо визелизује спољашњу стварност:

О сујете и сујетства,
 И несталне игре света,
 Брза су нам кратка лета,
 Још је брже коло среће. (Поповић, 1892, стр. 80)

...
 Слава, сила и богатство
 Променљив је образ мрака (Поповић, 1892, стр. 81)

...
 Утеха је души мала
 Гди благиња жртва вара (Поповић, 1892, стр. 80)

...
 Расте грехом започето,

И отето јест проклето,
И потомству трује срећу (Поповић, 1892, стр. 74)

Стеријине песничке слике доследно следе традиционалне елементе из европске књижевности. Оне су толико доследне да би се савременом читаоцу могло учинити да се песник користи са одвећ похабаним метафорама. Међутим, овај поступак налази оправдање у својој функцији. Стеријина метафорика свесно је литерарна, јер је песник трагао за песничким сликама које указују на универзалне и познате вредности и он је у њима препознао средство да говори о општем устројству света, о законитостима у природи и у човековом животу (Флашар, 1989).

Није тешко увидети да песма *Даворје на пољу Косову*, са својом историозофском и морално-филозофском мишљу, почива далеко више на античким узорима преко Хорација и Сенеке, него на старозаветним и библијским поставкама (Флашар, 1989).

Хоћеш вечне задужбине?
У прсима цркву зидај,
И са жеља похот скидај,
И утврди срце чисто. (Поповић, 1892, стр. 80)

Стеријино противљење страстима нема у својој основи традиционални хришћански морал. Одрицање од страсти полазиште је једне дисциплине која може имати различита начела. Али оно није никако метафизичко, јер дисциплина коју песник препоручује је усмерена ка универзалној врлини и достојанству цивилизованог човека. Ту се распознаје морал одговорности римске републиканске аристократије. Извориште Стеријиног рационализма је античка филозофија. По Стерији, емпиризам, сензуализам и рационализам су предуслов за спознају прво себе, а потом света. Удео који хришћански Бог има у овој песми далеко је мањи од удела и места које у њој имају коло среће и судбина. Иза ове песме може се назрети прави лик пица: скептика, стоика, уморног песимисте и разочараног родољуба.

ЗАКЉУЧАК

Даворје на пољу Косову по својој тематици спада у корпус родољубивих песама. Истина, родољубиво осећање подразумева позитивне емоције, али оне су код Стерије рационализоване, хладне и контролисане. Песма не поседује снагу патриотског и романтичарског одушевљења, нити адхортативни позив на бој. Колективно осећање пропасти Стерија доживљава као своје лично. Коб српског народа је основна тема Стеријине косовске тужбалице. У Стеријиној песми та тема је оживљена управо античком и старозаветном речју и сликом. На тај начин открива сву своју есенцијалну блискост казива-

ња о судбини митских краљева, и о најстаријој историји Грчке, коју карактеришу античка лирика и трагедиографија.

Стеријин песнички дух је дух песимисте (Jerotić, 1984, стр. 60–80; Atanasijević, 1938, стр. 115–124), стога његова песма није без разлога песма горког родољубља. Стиховима изграђеним ослањањем на славне Хорацијеве оде о пролећу и пролазности, додаје песимистичку црту, и тако његово певање о вечном кружењу природе и о коначности кратковеког човека израста у историозофско сагледавање судбине и Грка и Римљана и Срба, у којима данас нестаје и она крх-ка љуштура наде.

ЛИТЕРАТУРА

- Atanasijević, K. (1938). Shvatanje o svetu i životu Jovana Sterije Popovića [Understanding the world and life Jovan Sterije Popović]. *Godišnjak Matice srpske*, 115-124.
- Andelković, S. et Thomas, P. L. (2008). Jovan Sterija Popović, Un classique parle à notre temps. *Zbornik radova. Paris, Centre de recherches sur les cultures et littératures d'Europe centrale, orientale et balkanique Université Paris IV-Sorbonne*.
- Aristofan (1985). *Ptice* [Birds], preveo Mladen Škiljan. Zagreb: VPA.
- Дамјанов, С. (2010). *Јован Стерија Поповић* [Jovan Sterija Popović] антологијска едиција, десет векова српске књижевности, књ. 28. Београд: Матица српска.
- Eshil (1976). *Persijanci – Okovani Prometej* [Persians - Prometheus Bound] s originala preveo, objašnjenja i napomene napisao Miloš N. Đurić. Beograd: Rad.
- Јелић, В. (1988). *Стерија и Квинтилијан* [Sterija and Quintilian]. Нови Сад: Матица српска.
- Jerotić, V. (1984). *Darovi naših rođaka – psihološki ogledi iz domaće književnosti* [Presents of our cousins – psychological view of domestic literature]. Beograd: Prosveta.
- Курцијус, Р. Е. (1996). *Европска књижевност и латински средњи век* [European Literature and the Latin Middle Age]. Београд: Српска књижевна задруга.
- Новаковић, С. (1907). *Јован Стерија Поповић* [Jovan Sterija Popović]. Београд: Глас српске краљевске академије, LXXXIV.
- Ovidius, N. P. (1845). *Opera omnia*, T 3, textum ad codicum Lipsiensium aldinorumque fidem accurate recognovit C. H. Weise, Lipsiae.
- Павић, М. (1991). *Историја српске књижевности 2*, [History of Serbian literature 2]. Београд: Научна књига.
- Павловић, М. (1976). Јован Стерија Поповић, његова поезија [Jovan Sterija Popović, his poetry]. *Летопис Матице српске, год.152, књ.417, св.6*, 643.
- Поповић, Ј. С. (1892). *Даворје* [Elegy]. Београд: Српска књижевна задруга.
- Рас, К. (1916). *Antologija stare lirike grčke* [Anthology of old Greek lyrics]. Zagreb: Matica hrvatska.
- Савковић, Н. (2010). *Од Рачана до Стерије (српска књижевност XVIII века барок, просвећеност, класицизам, предромантизам)* [From Račan to Sterija (Serbian literature of XVIII century the baroque, the enlightenment, classicism, pre-romanticism)]. Нови Пазар, Државни универзитет, Нови Сад: Завод за културу Војводине.

- Стефановић, М. Д. (2007). *Читате ли Стерију? (нацрт за периодизацијско разумевање збирке Даворје)* [Do you read Steria's works? (outline for understanding of periods of collection Elegy)]. Београд: Библиотека српске књижевности.
- Токин, М. (1965). *Jovan Sterija Popović* [Jovan Sterija Popović]. Београд: Nolit.
- Флашар, М. (1989). Стеријин превод из Хорација. У: *Античке студије код Срба: зборник радова са научног скупа одржаног* [Classical studies with Serbs], (стр. 55-80). Београд: САНУ.
- Флашар, М. (1990). Реторски пародистички и сатирични елементи у романима Јована Стерије Поповића [Rethorical parodical and satirical elements in novels of Jovan Sterija Popović]. *Зборник за историју књижевности (Journal of historical literature)*. Београд: САНУ, 506-545.
- Хамваш, Б. (1993). *Хиперионски есеји митологија-естетика-метафизика* [Hyperionical essays mythology-aesthetic-metaphysic]. Нови Сад: Матица српска.
- Хомер (1965). *Хомерова Илијада* [Homer's Iliad]. Превод, увод и регистар Милош Н. Ђурић. Нови Сад: Матица српска.
- Хомер (1963). *Хомерова Одисеја* [Homer's Odyssey]. Превод, увод и регистар Милош Н. Ђурић. Нови Сад: Матица српска.
- Claudianus, Cl. (1969). *De raptu Proserpinae*. J. B. Hall, Cambridge: Cambridge University Press, Cambridge Classical Texts and Commentaries 11.

JOVAN STERIJA POPOVIĆ – ONE SONG, ONE BITTER PATRIOTISM

Snežana Vukadinović

University of Novi Sad, Faculty of Philosophy,
Department of History, Novi Sad, Serbia

Summary

„*Elegy on the field of Kosovo*“ in its subject belongs to the corps of patriotic songs. It is true that patriotic sentiment implies positive emotions but in Sterija's work they are streamlined, cold and controlled. His poem does not have its own force of patriotic and romantic enthusiasm nor motivational call to battle. Sterija experiences collective sense of doom as his personal feeling. The fate of Serbs represents the main theme of Sterija's Kosovo lament. This topic has been revived in his poem by an ancient and Old Testament word and picture. In this way, it discovers all the essential closeness of storytelling about the fate of the mythical kings and the oldest Greek history, which characterizes ancient lyrics and tragedies. Sterija's poetic spirit is the spirit of the pessimist, therefore, not without reason, his poem is the poem of bitter patriotism. The verses constructed by relying on Horace's famous odes add pessimistic line and so his singing about the eternal circulation of nature and the finality of short-lived man grows into historical understanding of the fate of the Greeks, and the Romans, and the Serbs, in whom, even that fragile shell of hope disappears today.